Dyslexie beleidsplan

2026-2030

Wolfert van Borselen

Scholengroep voor openbaar onderwijs

Inhoud

Inleiding 3

1. Visie 4

2. Doelgroep 5

3. Structuur dyslexiebegeleiding 6
3.1 Begeleiding in de klas 7
3.2 Begeleiding in kleine groepen 7
3.3 Signalering, screening en diagnostiek 8

4. Rollen 11
4.1 Docenten 11
4.2 Mentor/coach 11
4.3 Ondersteuningscoördinator 11
4.4 Dyslexiecoach 12
4.5 Remedial Teacher 12
4.6 Schoolpsycholoog 12

5. Ambities 13

Bijlage 1 | Taken en verantwoordelijkheden dyslexiecoach 15

Bijlage 2 | Faciliteiten 17

Bijlage 3 | Dispensatieprotocol 19

Bronnen 23

Inleiding

Leerlingen met dyslexie profiteren enorm van goede begeleiding op school. Gezamenlijk zetten we ons in om elke leerling met dyslexie de ondersteuning en begeleiding te bieden die hij of zij nodig heeft. Het bieden van deze ondersteuning is een taak van elke medewerker, ieder vanuit zijn eigen rol. In dit document beschrijven we welke ondersteuning de school biedt, in aanvulling op de algemene aandacht voor taal en in het verlengde van het ondersteuningsplan voor alle leerlingen binnen de scholen van de Wolfert van Borselen scholengroep. We beschrijven de afspraken die zijn gemaakt en ook in welke richting het dyslexiebeleid zich de komende jaren ontwikkelt.

1. Visie

Binnen de Wolfert van Borselen scholengroep beloven we elke leerling: wij zien jou. Dit betekent dat we ook leerlingen met dyslexie de ruimte bieden om hun verhaal te vertellen en hun toekomst vorm te geven. Onze visie op dyslexie is onlosmakelijk verbonden met onze vijf kernwaarden, die richting geven aan hoe we deze leerlingen begeleiden:

- **Open** – Dyslexie komt voor in veel vormen en gradaties. Zeker wanneer het tempo, de hoeveelheid en de complexiteit van de leerstof toenemen, kunnen ook de uitdagingen toenemen. Wij kijken objectief naar wat een leerling nodig heeft.
- **Verbonden** – We staan naast onze leerlingen. Door de inzet van dyslexiecoaches en gerichte begeleiding van vakdocenten in de klas creëren we een veilige basis waarin ruimte ontstaat om te leren en te groeien. We vinden het belangrijk dat leerlingen positief leren omgaan met hun dyslexie.
- **Solidair** – Omdat de mate van dyslexie per persoon verschilt, zijn we solidair in het bieden van maatwerk. Dit doen we niet alleen op de eigen vestiging, maar als één team. Onze dyslexiecoaches werken nauw samen en delen doorlopend hun kennis en ervaringen over alle vestigingen heen. Hierdoor krijgt iedere leerling de specifieke ondersteuning die nodig is om de opleiding te volgen waartoe hij of zij op basis van de cognitieve capaciteiten in staat is.
- **Lef** – We wachten niet af, maar nemen initiatief. We stimuleren leerlingen met dyslexie om zelf de regie te pakken over hun leerproces en durven samen met hen keuzes te maken in de hulpmiddelen en compensaties die hen écht verder helpen.
- **Toekomstgericht** – We leren voor morgen. Onze begeleiding is erop gericht dat leerlingen met dyslexie hun functionele lees- en schrijfvaardigheid vergroten en moderne, vernieuwende hulpmiddelen leren inzetten om straks onafhankelijk en succesvol hun weg te vinden op de arbeidsmarkt en in de maatschappij.

2. Doelgroep

Leerlingen die in aanmerking komen voor faciliteiten en ondersteuning zijn:

- Leerlingen met een dyslexieverklaring.
- Leerlingen bij wie een duidelijk vermoeden van dyslexie (onderbouw) speelt en die in een extern onderzoekstraject zitten bij een psycholoog of orthopedagoog.

In de dyslexieverklaring is opgenomen bij welke specifieke faciliteiten en ondersteuning de leerling baat heeft. Een leerling met dyslexie blijft echter in ontwikkeling en individuele leerbehoeften kunnen met de tijd veranderen. Met name vanwege verzwaring van het programma, een toenemend abstractieniveau en intensivering van de stof.

Leerbehoeften veranderen met name bij transitiemomenten, oftewel vanuit het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs en bij de overstap van onderbouw naar bovenbouw. De dyslexiecoach zal samen met de leerling met dyslexie de behoefte aan specifieke faciliteiten en ondersteuning tenminste op deze transitiemomenten inventariseren dan wel evalueren en waar nodig de faciliteiten en ondersteuning aanpassen. Daarnaast zal er ter voorbereiding op het eindexamen bekeken worden welke faciliteiten de leerling gaat gebruiken.

3. Structuur dyslexiebegeleiding

De Wolfertscholen kiezen voor geïntegreerde leerlingondersteuning. Dit betekent voor de ondersteuning van leerlingen met dyslexie dat zij ondersteuning krijgen daar waar de gevolgen van dyslexie hen belemmeren: bij het volgen van lessen, tijdens toetsen en examens en bij het maken van huiswerk. Dit maakt dat docenten zo veel mogelijk binnen de lessen leerlingen begeleiden. De leerlingen staan in de begeleiding steeds centraal. Belangrijke vragen zijn: wat heeft deze leerling nodig? Zijn de algemene afspraken die op school gelden voor dyslexie voldoende of is er daarnaast nog extra ondersteuning en/of hulpmiddelen nodig? Daarbij is een goede samenwerking en afstemming tussen docenten, ondersteuningsspecialisten, leerling en ouders cruciaal.

Leerlingondersteuning is een taak van elke medewerker, ieder vanuit zijn eigen rol. De mentor is zowel voor de leerling als de ouders het eerste aanspreekpunt. De dyslexiecoach is de spil in de dyslexiebegeleiding en werkt daarbij samen met de ondersteuningscoördinator, schoolpsycholoog en begeleider passend onderwijs van de school. Dyslexie valt onder de basisondersteuning van de school.

3.1. Begeleiding in de klas

Docenten en mentoren kunnen leerlingen met taalproblemen of dyslexie in de klas op de volgende manieren begeleiden:

- Analyse toets- en testresultaten. Zodat duidelijk is wat goed gaat en wat nog niet goed gaat en er feed-up (wat moet ik weten, kennen, doelen), feedback (waar sta ik nu, hoe heb ik het aangepakt) en feedforward (wat kan ik nog meer doen om doelen te bereiken) gegeven kan worden.
- Aanvullende pedagogisch didactische maatregelen. Denk hierbij aan varianten voor schrijfopdrachten (mindmap, poster, PowerPoint, stripverhaal), ondersteuning bij het aanleren van een moderne vreemde taal middels spellinglijsten en regel-kaarten of extra sociaal-emotionele ondersteuning.
- Alle docenten stellen leerlingen met dyslexie in staat om tijdens de les gebruik te maken van faciliteiten zoals een laptop, een voorleeshulpmiddel (Lexapp of Kurzweil) en eventueel een verklarende woordenlijst.
- Toetsfaciliteiten (extra tijd, tekst-naar-spraak software en/of mondeling overhoren).

Ongeveer 25% van alle leerlingen heeft meer instructie en begeleiding nodig. Dit zijn de leerlingen die tot de zwakste 15% behoren op genormeerde taal/leestoetsen, zoals bijvoorbeeld Diataal.

3.2. Begeleiding in kleine groepen

Leerlingen met dyslexie die net iets meer ondersteuning nodig hebben (bijvoorbeeld vanuit coachingsgesprek met de dyslexiecoach) kunnen gebruik maken van begeleiding in kleine groepen leerlingen met dyslexie. De begeleiding wordt buiten de klas aan-geboden en kan bestaan uit:

- Toekennen van extra faciliteiten. De dyslexiecoach zal samen met de leerling met dyslexie de behoefte aan specifieke faciliteiten en ondersteuning inventariseren.

Dit gebeurt ten minste op de transitiemomenten van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs en bij de overstap van de onderbouw naar de bovenbouw. De school beslist van welke extra faciliteiten de leerling gebruik kan maken.

- Begeleidingsmomenten voor groepjes leerlingen met dyslexie, opdat er aandacht is voor wat dyslexie is en wat het met je doet. Thema's: psycho-educatie, leerstrategieën (bijvoorbeeld DyslexieSleutels), instructie over digitale hulpmiddelen, enz.
- Coachingsgesprekken met de dyslexiecoach.
- Procedure voor eventuele (gedeeltelijke) dispensatie. Dispensatie moet gezien worden als het eindpunt op een continuüm van begeleiding en toetsfaciliteiten. Dat betekent dat er eerst ingezet wordt op compensatie (faciliteiten) en begeleiding voor het betreffende vak, voordat er wordt overgegaan op (gedeeltelijke) dispensatie. Mocht een leerling ondanks de verleende faciliteiten en begeleiding onvoldoende vooruitgang boeken gedurende het jaar, dan kan het zijn dat dispensatie ter sprake komt. De Wolfert van Borselen scholengroep beschikt over een dispensatieprotocol dat als toetssteen voor dispensatievragen gebruikt wordt (zie bijlage 3).

Ongeveer 10% van alle leerlingen heeft behoefte aan een vorm van aanvullende ondersteuning. Dit zijn de leerlingen die tot de zwakste 10% behoren op genormeerde taal/leestoetsen, zoals bijvoorbeeld Diataal.

3.3. Signalering, screening en diagnostiek

Op school verzorgen we de signalering en screening. Wijst de screening op een vermoeden van dyslexie en heeft de leerling nog geen lees- en spellingbegeleiding gehad? Dan bieden we een periode remedial teaching aan. Voor de officiële diagnostiek verwijzen we door naar een externe partij. Hier zijn voor ouders kosten aan verbonden.

- **Signalering:** Als de leerling op de basisschool forse achterstanden had op technisch lezen, en ouders en school toch vermoeden dat er sprake kan zijn van dyslexie, dan kan de leerling op school gescreend worden op dyslexie. Onderstaand proces wordt doorlopen, mits er aan de voorwaarden wordt voldaan: er zijn signalen van problemen op het gebied van lezen en/of spellen blijkend uit:
  - Signalenlijst ingevuld door signalerende docent.
  - OKR basisschool; D/E scores op technisch lezen (DMT).
  - Intakevragenlijst ouders.
  - Diataaltoets.
- **Screening:** De dyslexiecoach organiseert dyslexiescreeningen, bestaande uit:
  - De stilleestoets en het zinnendictee. Indien er op beide onderdelen geen significante achterstand waargenomen wordt, dan kan de screening hiermee afgerond worden.
  - De EMT (woorden lezen) en de Klepel (onzinwoorden lezen).
  - Beoordeling en verslag door de schoolpsycholoog.
  - De dyslexiecoach bespreekt de uitkomst met de leerling en ouders.

    Er zijn drie soorten uitkomsten mogelijk:

    i. Er is een vermoeden van dyslexie, maar er is eerst een periode remedial teaching nodig om te bekijken of de lees- en/of spellingsproblemen hardnekkig zijn.

    ii. Er zijn aanwijzingen voor dyslexie en het advies is om vervolgonderzoek te laten plaatsvinden.

    iii. Geen aanwijzingen voor dyslexie.
- **Remedial teaching**: Bij onderbouwleerlingen dient de hardnekkigheid van lees- en/of spellingproblemen te worden aangetoond aan de hand van recente handelingsplannen en/of een periode van remedial teaching. Handelingsplannen uit het basisonderwijs kunnen hierbij uitsluitend worden meegenomen wanneer deze zijn uitgevoerd in groep 8.

In de praktijk blijkt dat voor onderbouwleerlingen vaak aanvullende remedial teaching noodzakelijk is om de hardnekkigheid van de problematiek voldoende te kunnen onderbouwen. Wanneer de beschikbare gegevens van de basisschool onvoldoende bewijs leveren, kan er vanuit de Wolfert remedial teaching geboden worden om ondersteuning te bieden, de ontwikkeling van de leerling systematisch te volgen en vast te leggen, en te beoordelen of vervolgonderzoek naar dyslexie geïndiceerd is.

- **Dyslexieonderzoek:** de leerling wordt doorverwezen naar een externe partij. De Wolfert van Borselen Scholengroep heeft samenwerkingsafspraken gemaakt met de organisatie Educto. Voor een verlaagd tarief kan hier vervolgonderzoek naar dyslexie plaatsvinden. De leerling en ouders kunnen ook voor een ander onderzoeksbureau kiezen. De kosten zijn voor rekening van ouders.

Het percentage leerlingen met dyslexie (vergeleken met landelijk) is ongeveer 4% van alle leerlingen.

4. Rollen

Zoals gezegd spelen alle medewerkers binnen de Wolfertscholen een rol bij onze leerlingondersteuning. Voor een volledige weergave van de rollen en verantwoordelijkheden in het ondersteuningsproces verwijzen we naar het Wolfert Ondersteuningsplan. Hieronder staat wie welke rol speelt in de ondersteuning rondom dyslexie.

4.1 Docenten

Docenten spelen een rol in de uitvoering van ontwikkelingsperspectiefplannen (differentiatie in de klas) en de begeleiding van leerlingen in de klas om de leer- en/of gedragsdoelen te behalen. Zij stellen leerlingen met dyslexie in staat om tijdens de lessen en toetsen gebruik te maken van de afgesproken faciliteiten. Daarnaast hebben zij een signalerende functie. De docent meldt zich bij een vermoeden van dyslexie bij de dyslexiecoach en vult een signaleringslijst in. De docenten zien hoe de leerlingen in de klas en daarbuiten functioneren. Bij zorgen trekken zij bij de mentor aan de bel.

4.2 Mentor/coach

De mentor/coach is het eerste aanspreekpunt voor de leerling, ouders en docenten. Als zij over een leerling vragen of zorgen hebben, wenden zij zich allereerst tot de mentor/coach. De mentor/coach consulteert zo nodig, in overleg met de teamleider, de ondersteuningscoördinator.

4.3 Ondersteuningscoördinator

De ondersteuningscoördinator is de spil in de ondersteuningsstructuur van onze scholen. Hij/zij coördineert de uitvoering van het ondersteuningsbeleid, voert de regie over de basisplus en de extra ondersteuning in de school.

4.4 Dyslexiecoach

Speciaal voor leerlingen met dyslexie heeft iedere school een dyslexiecoach, die deze leerlingen begeleidt. Hij/zij organiseert screenings, verwijst leerlingen zo nodig door voor diagnostisch onderzoek, kijkt welke ondersteuning en faciliteiten nodig zijn en stemt dit af met de betrokkenen.

4.5 Remedial Teacher

De Remedial Teacher begeleidt groepjes leerlingen met een vermoeden van dyslexie bij het vergroten van hun lees- en/of spellingvaardigheden. Op basis van de resultaten van de dyslexiescreening wordt een begeleidingsplan opgesteld. Na deze begeleiding vindt een tweede screening plaats met behulp van dezelfde tests. Wanneer de leerling onvoldoende groei laat zien tussen beide afnames, wordt vervolgonderzoek naar dyslexie geadviseerd.

4.6 Schoolpsycholoog

De schoolpsycholoog maakt deel uit van het ondersteuningsteam en kan door de ondersteuningscoördinator worden ingeschakeld. De schoolpsycholoog beoordeelt de dyslexiescreening, is beschikbaar ter consultatie voor de dyslexiecoach en denkt mee bij het ontwikkelen van het dyslexiebeleid van de scholen.

5. Ambities

Leerlingen met dyslexie leren op het Wolfert (beter) om te gaan met hun dyslexie, voelen zich gezien en gehoord. Zij worden door een dyslexiecoach begeleid bij het in kaart brengen van hun sterke kanten en belemmeringen, hulpbronnen en ondersteuningsbehoeften. De dyslexiecoach begeleidt hen bij het maken van keuzes die betrekking hebben op leerstrategieën, faciliteiten en gewenste ondersteuning.
Er worden duidelijke afspraken gemaakt over de specifieke faciliteiten en ondersteuning waarvan individuele leerlingen met dyslexie gebruik kunnen maken. Alle partijen committeren zich aan de gemaakte afspraken. De afspraken worden tenminste tijdens transitiemomenten geëvalueerd.

Docenten zijn op de hoogte van mogelijke sterke kanten van dyslexie en van belemmeringen die leerlingen met dyslexie in het onderwijs kunnen ondervinden en weten hoe ze daar in de les rekening mee kunnen houden.

De docent signaleert eventuele signalen van dyslexie in de klas, meldt dit bij de dyslexiecoach die vervolgens een dyslexiescreening kan uitvoeren en op basis daarvan ouders kan adviseren een dyslexieonderzoek uit te laten voeren. Als de leerling nog geen lees- en spellingbegeleiding heeft ontvangen, is er een mogelijkheid om een periode remedial teaching te geven.

De scholengroep volgt innovaties op het gebied van faciliteiten, digitale middelen en software. Nieuwe ontwikkelingen worden verkend en zorgvuldig onderzocht op hun meerwaarde en passendheid binnen de scholengroep. Bij de implementatie van vernieuwingen creëren we voldoende ruimte, tijd en ondersteuning voor leerlingen om vertrouwd te raken met nieuwe voorzieningen en toepassingen, zodat zij deze effectief en met vertrouwen kunnen gebruiken.

Bijlage 1 | Taken en verantwoordelijkheden dyslexiecoach

- Voert intakegesprekken met leerlingen met dyslexie die met een dyslexieverklaring de school binnenkomen en stelt samen met hen een faciliteitenkaart op.
- Zorgt voor een accurate registratie m.b.t. faciliteiten die inzichtelijk is voor docenten.
- Bespreekt toegekende faciliteiten regelmatig met de leerling. Daarbij wordt nagegaan:
  - Of docenten de toegekende faciliteiten realiseren.
  - Of de leerling gebruikmaakt van de toegekende faciliteiten.
  - Wat de effecten zijn van de ondersteuning.
  - Of er meer faciliteiten noodzakelijk zijn.
  - Of bepaalde faciliteiten overbodig zijn geworden.
- Rapporteert gemaakte afspraken in Magister, en informeert indien nodig mentoren/docenten.
- Begeleidt leerlingen met dyslexie in hun ontwikkeling naar zelfredzaamheid wat betreft het omgaan met hun dyslexie (psycho-educatie, leerstrategieën, hulpmiddelen, lotgenotencontact).
- Plant en organiseert het screeningsonderzoek en legt dit ter beoordeling bij de schoolpsycholoog.
- Verwijst, in samenwerking met de schoolpsycholoog, op basis van de resultaten van de screening de leerling wel/niet door voor remedial teaching of verder onderzoek.
- Maakt een vertaalslag van de onderzoeksrapportage naar begeleidingsvoorstellen voor in de klas.

- Geeft algemene voorlichting aan docenten over dyslexiebegeleiding in de klas.
- Maakt afspraken met directie en docenten over toekennen faciliteiten en het gebruik van compenserende materialen.
- Is aanspreekpunt binnen de school voor vragen m.b.t dyslexie, voor leerlingen, ouders, docenten, mentoren, teamleiders, etc.
- Verzorgt voorlichtingen aan leerlingen met dyslexie en voorlichtingsavonden aan ouders van (nieuwe) leerlingen met dyslexie.
- Regelt in samenwerking met het examensecretariaat de benodigde examen-faciliteiten voor leerlingen met dyslexie.
- Houdt zich op de hoogte van ICT hulpmiddelen en bewerkstelligt indien noodzakelijk de aanschaf.
- Leveren van een bijdrage in overleggen t.a.v. dyslexie, zowel intern als extern en t.a.v. het ontwikkelen en evalueren van het dyslexiebeleid.
- Signaleert en inventariseert knelpunten, speelt die door aan de bovenschoolse schoolpsychologen.

Bijlage 2 | Faciliteiten

Basis faciliteiten:

- Extra tijd voor proefwerken en overhoringen, middels verlengde tijd of kortere toetsen (richtlijn is 20% bij alle vakken).
- Bij alle vakken gebruik van compenserende software (Kurzweil en/of Lexapp) met de functies tekst-naar spraak software, woordvoorspeller, mindmap software.
- In de onderbouw aangepaste beoordeling van spellingsfouten.
- Niet onverwachts hardop voorlezen, eerst de mogelijkheid om een tekst voor te bereiden.
- Werken op tekstverwerker met spellingcontrole.

Extra faciliteiten:

- In de onderbouw gebruik maken van regelkaarten, spellinglijsten en elektronisch woordenboek.
- In de onderbouw gebruik maken van opzoekboekjes Braams (spelling en/of Engels).
- Bij luistertoetsen de leerling zelf met de opname laten werken m.b.v. koptelefoon.
- Extra mondelinge overhoring voor woordkennis bij vreemde talen.
- Extra hulp tijdens de les voor de uitspraak en spelling bij vreemde talen.
- Pauze (in totaal niet meer dan een uur).
- Vergroting/loep/leeslineaal.
- Vrijheid in het zoeken naar geschikte en noodzakelijke aanpassingen.

Onder spellinglijsten, regelkaarten en opzoekboekjes verstaan we een schriftelijk document waarop spelling- of grammaticaregels schematisch zijn weergegeven. Er zijn veel verschillende soorten kaarten en boekjes beschikbaar op de markt, en daarnaast is het mogelijk om zelf regelkaarten samen te stellen.

Faciliteiten bij PTA toetsen, SchoolExamens (SE) en het Centraal Schriftelijk Eindexamen (CSE):

Faciliteiten die mogen worden ingezet bij het CSE worden beschreven in de ‘Brochure Passend Examineren’, een jaarlijkse publicatie van het College voor Toetsen en Examens (CvTE) en is leidend en bindend. De brochure verschijnt in september en is geldig voor de centrale examinering direct daaropvolgend.

Bijlage 3 | Dispensatieprotocol

Dispensatie moet gezien worden als eindpunt op een continuüm van begeleiding en toetsfaciliteiten (Rolak, Urff, Horions, Dood, 2020). Dat betekent dat er eerst ingezet wordt op compensatie (faciliteiten) en begeleiding voor het betreffende vak voordat er wordt overgegaan op (gedeeltelijke) dispensatie. Dyslexie hebben betekent namelijk niet dat je geen vreemde taal kunt leren. Mocht een leerling ondanks de verleende faciliteiten en begeleiding onvoldoende vooruitgang boeken gedurende het jaar, dan kan het zijn dat dispensatie ter sprake komt. De dispensatie komt voort uit een analyse en onderbouwing op basis van verschillende bronnen (vakdocent/dyslexiecoach/teamleider/examensecretariaat). Hierbij heeft de dyslexiecoach een adviserende rol en de teamleider heeft regie en is beslissingsbevoegd. Onderstaande dispensatievragen over de leerling, de taak, de context en (gedeeltelijke) dispensatie kunnen als toetssteen worden gebruikt.

Leerling

- Wat zijn sterke en zwakke kanten van de leerling (o.a. motivatie, inzet, zelfstandigheid, cognitie, faalangst, zelfbeeld, concentratie)?
- Is de leerling in staat om grotendeels zelfstandig aan een aangepast programma te werken?
- In welke situatie presteert de leerling het meest succesvol?
- Over welke vaardigheden met betrekking tot ondersteunende hulpmiddelen beschikt de leerling? Is de leerling handig met computers/apps?
- Welke initiatieven heeft de leerling genomen om zijn prestaties te verbeteren (o.a. studiestrategie, inzet ondersteunende hulpmiddelen, overhoorprogramma's, online materiaal behorend bij de methode etc.) en wat zijn de effecten daarvan geweest?
- Hoe staat de leerling ten opzichte van eventuele gedeeltelijke dispensatie en de gevolgen daarvan?

Taak

- Welke taken kan de leerling wel/niet zelfstandig uitvoeren?
- Welke taken kan de leerling met hulp van anderen (of ondersteunende hulpmiddelen) succesvol uitvoeren?
- Welke vakken en onderdelen daarvan zijn moeilijk/makkelijk (analyse proefwerken, toetsen, schoolboeken en wijze van lesgeven)?
- Wat voor soort toetsen moet de leerling maken en hoe presteert hij bij de verschillende vormen (mondeling, schriftelijk, multiple choice, open vragen)?
- Wat voor soort vragen/opdrachten vindt hij moeilijk/makkelijk?

Context

- Hoe geeft de docent instructie?
- Welke maatregelen zijn genomen om de leerling te ondersteunen/begeleiden en wat zijn de effecten daarvan geweest?Hoe weet een leerling wat belangrijk is voor een toets of overhoring?
- Zijn toetsen (individueel) nabesproken en is het duidelijk voor de leerling wat er niet goed gaat en wat hij kan doen om zijn prestaties voor het vak te verbeteren?
- Welke mogelijkheden voor gedeeltelijke dispensatie zijn er op school?
- In welke omgeving gaat de leerling aan het aangepaste programma werken (klas, mediatheek, studiehoek, gang, apart lokaal, onder begeleiding/toezicht)?

(Gedeeltelijke) dispensatie

- Komt de leerling in aanmerking voor (gedeeltelijke) dispensatie? Als een leerling niet op eigen kracht (en ondanks faciliteiten en extra begeleiding) een voldoende weet te halen voor het betreffende vak én als een leerling de capaciteiten heeft om het betreffende niveau aan te kunnen (zoals blijkt uit bijvoorbeeld IQ-gegevens, CITO-toets, cijfers op overige vakken).

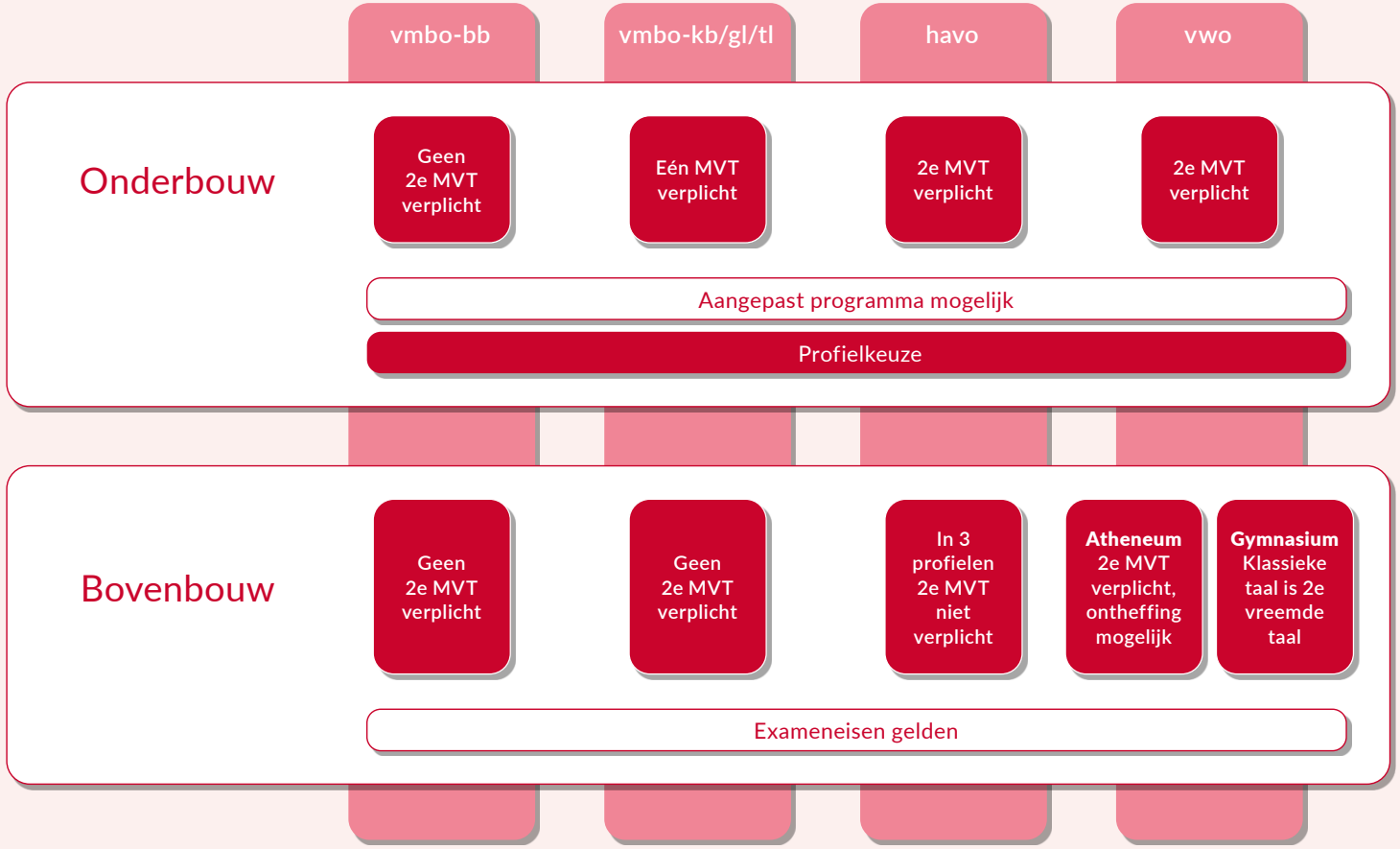
- Wat zijn de consequenties van de (gedeeltelijke) dispensatie voor de school-loopbaan van de leerling?
- Waar bestaat het aangepaste programma uit? Luistervaardigheid, spreekvaardigheid, kennis over cultuur, geschiedenis, geografie van het land?
- Wie geeft dit programma vorm?
- Welke opdrachten voor luister- en spreekvaardigheid uit de methode kunnen gebruikt worden?
- Aangezien het aantal uren niet is voorgeschreven kan een keuze gemaakt worden om een deel van het aantal vrijgekomen uren te besteden aan andere ‘zwakke’ vakken.
- Waar en eventueel bij wie gaat de leerling aan het aangepaste programma werken?
- Welke toetsen doet de leerling wel/niet mee met de klas?
- Wie monitort de voortgang van het aangepaste programma?

Het is belangrijk om te realiseren dat gedeeltelijke vrijstelling in de vorm van een aangepast programma in de onderbouw consequenties heeft voor de profielkeuze in de bovenbouw.

Aanpassingen in de vorm van dispensaties betekenen dat een leerling wordt vrijgesteld van bepaalde geldende eisen. Bij het vaststellen van dispensaties moet het toekomst-perspectief van de leerling centraal staan. Voor taken die de leerling bij het eindexamen of in een vervolgopleiding uit moet kunnen voeren, kan er geen dispensatie verleend worden. Bij dergelijke taken zullen we nagaan met welke hulpmiddelen of andere aanpassingen de leerling deze wel kan uitvoeren.

Vrijstellingsmogelijkheden voor een tweede moderne vreemde taal

In onderstaande figuur wordt weergegeven wat de mogelijkheden zijn voor vrijstellingen voor een tweede moderne vreemde taal. Zie https://dyslexiecentraal.nl/weten/wet-en-regelgeving/vrijstellingen-bij-de-talen voor nadere toelichting hierop. En voor de mogelijkheden op https://wetten.overheid.nl/BWBR0045787/2023-03-29#Hoofdstuk2_Paragraaf1_Artikel2.3

Bronnen

- **College voor Toetsen en Examens**, Handreiking Passend Examineren - Brochure Centrale Examens VO (2026).
- **Rolak, M., Urff, M., Horions, K., Dood, C.**, Handreiking Dispensatieprotocol Voortgezet Onderwijs (2020).
- **Scheltina, F. e.a.**, Brede vakinhoudelijke richtlijn dyslexie (2021).Roelfsema, J., Handreiking voor de invulling van ondersteuningsniveau 2, 3 en 4 bij lees-/spellingproblemen en dyslexie (2022).
- https://dyslexiecentraal.nl/weten/wet-en-regelgeving/vrijstellingen-bij-de-talen
- https://wetten.overheid.nl/BWBR0045787/2023-03-29#Hoofdstuk2_Paragraaf1_Artikel2.3

Wolfert van Borselen

Scholengroep voor openbaar onderwijs